

دلیل دعوا و جنجال در بازار سرمایه چیست؟

همزمان با نزول دنباله دار شاخص بورس در ۱۸ ماه گذشته حجم اعتراض‌ها در مجامع عمومی شرکت‌های بورس نسبت به عملکرد مدیران افزایش یافته و حتی مطابق ویدئوهایی که ظرف چند هفته گذشته منتشر شده نشان می‌دهد برخی از این مجامع به آشوب کشیده شده است.

به گزارش سایت خبری پرسون، ظرف ۲ هفته گذشته ویدئوهایی در شبکه‌های اجتماعی منتشر شده که نشان‌دهنده افزایش سطح تنش در مجامع عمومی شرکت‌های بورس است. البته این تنش‌ها موضوع جدیدی نیست و در طول سال‌های گذشته، همیشه سطح استرس در مجامع عمومی شرکت‌های بورس بالا بوده است. با این حال گزارش‌های رسیده و همین‌طور تصاویر منتشر شده در شبکه‌های اجتماعی نشان می‌دهد امسال سطح تنش‌ها در مجامع عمومی شرکت‌ها نسبت به سال‌های گذشته افزایش یافته است. برآورد می‌شود با آغاز فصل مجامع در ۴ ماه نخست سال آینده سطح این تنش‌ها نسبت به گذشته بیشتر هم شود.

تاکنون ۴ ویدئو در شبکه‌های اجتماعی منتشر شده که نشان می‌دهد سطح تنش در مجامع عمومی شرکت‌های بورس بالا بوده است. در روزهای گذشته، نخستین تصاویر بحث برانگیز از مجمع عمومی شرکت سرمایه‌گذاری توسعه و عمران استان کرمان منتشر شد. این شرکت با نماد کرمان در بورس شناخته می‌شود و سهام «کرمان» در بازار اول فرابورس دادوستد می‌شود. در جریان مجمع برخی سهامداران خواستار ارائه توضیحات کامل‌تر هیأت مدیره شدند اما مجمع به دلیل نبود استانداردهای مشخص پرسشگری و پاسخگویی به آشوب کشیده شده است.

مشابه چنین تنشی ظرف چند روز گذشته در مجامع عمومی بانک دی و سرمایه‌گذاری کارکنان صنعت برق زنجان و قزوین (با نماد و برق) منتشر شده است که البته اطلاعات کاملی در مورد دلایل بالا رفتن سطح تنش و آشوب در این مجامع وجود ندارد. با این حال گزارش‌ها و تصاویر ویدئویی که روز گذشته از شرکت بین‌المللی توسعه ساختمان با نماد «تاخت» در بورس منتشر شد نشان می‌دهد نمایندگان این شرکت با این بهانه که سهامداران حقیقی قصد ایجاد تشنج دارند از حضور آنها در مجمع جلوگیری می‌کنند و این موضوع به اعتراض سهامداران حقیقی این شرکت منجر شده است.

نزول بورس و توضیحات ناکافی

بررسی‌ها نشان می‌دهد یکی از دلایل بالارفتن سطح تنش در مجامع عمومی شرکت‌های بورس نزول دنباله‌دار، شاخص بورس در ۱۸ ماه گذشته است که به طور میانگین به زیان ۴۰ درصدی سهامداران و حتی افت ۸۰ درصدی قیمت سهام برخی شرکت‌ها منجر شده است، درحالی‌که به زعم سهامداران مسئولان بازار سرمایه و سیاستگذاران برای بهبود عملکرد و بهبود زیرساخت‌های بازار سرمایه اقدام عملی مهمی انجام نداده‌اند. اما این همه ماجرا نیست. بسیاری از سهامداران خرد که با همشهری گفت‌وگو کرده‌اند، می‌گویند عملکرد مدیران شرکت‌ها قابل قبول نیست و توضیحات آنها هم اغلب ناکافی است.

یکی از مسائلی که در طول سال‌های گذشته عموماً به تنش در مجامع عمومی شرکت‌های بورس منجر شده، اقناع نشدن سهامداران از توضیحات مدیران عامل شرکت‌های پذیرفته شده در بورس بوده است.

طبق قانون، شرکت‌ها باید در پایان سال مالی به سهامداران گزارش دهند که عملکردشان در سال گذشته چگونه بوده و پس از بررسی صورت‌های مالی، سود سالانه بین سهامداران تقسیم شود و صورت‌های مالی نیز تصویب شود با این حال مشاهدات از مجامع عمومی شرکت‌ها نشان می‌دهد بسیاری از سهامداران از توضیحات مدیران شرکت‌ها در مورد عملکرد مالی و اقتصادی مدیران، اقناع نمی‌شوند و عمدتاً بدون رضایت مجامع عمومی را ترک می‌کنند. این موضوع همیشه محل چالش بین سهامداران شرکت‌های بورس و مدیران شرکت‌ها بوده که بر صندلی‌های مستحکم خود تکیه زده‌اند و کمتر خود را به پاسخگویی ملزم می‌دانند و به ذکر جملات کلی و مبهم بسنده می‌کنند.

حفره‌های مقرراتی

بررسی‌های بیشتر از ریشه تنش‌ها در مجامع عمومی شرکت‌های بورس نشان می‌دهد؛ اغلب این تنش‌ها بین سهامداران خرد و مدیران شرکت‌های بورس رخ می‌دهد و سهامداران عمده کمتر با مدیران شرکت‌ها دچار تنش و چالش می‌شوند. علت این پدیده شاید به این موضوع باز گردد که سهامداران حقوقی عمدتاً یا از طریق ائتلاف، قبل از برگزاری مجمع، با هم به توافق می‌رسند یا رقابت‌های خود را به زمین بازی هیأت مدیره در طول سال منتقل می‌کنند درحالی‌که سهامداران حقیقی از چنین امکانی برخوردار نیستند و مجمع عمومی سالانه شرکت‌ها تنها فرصت آنها برای پرسشگری از مدیران شرکت‌های بورس است.

در چنین شرایطی سال‌هاست بحث تشکیل کانون سهامداران حقیقی مطرح است تا از این طریق، منافع سهامداران حقیقی نیز در مجامع عمومی رعایت شود، اما هنوز الزامات اجرایی تشکیل این کانون فراهم نشده و سهامداران خرد را ناگزیر به این استدلال رسانده که حامی ندارند.

یکی دیگر از ریشه‌های اصلی وجود تنش به صورت نهادی در مجامع عمومی شرکت‌ها، فقدان مبانی قانونی برای ارائه توضیحات مدیران شرکت‌هاست.

درواقع نقش سازمان بورس در بررسی عملکرد مدیران شرکت‌های بورس به‌طور شفاف مشخص نیست. حتی بسیاری از سهامداران اعتقاد دارند نقش نماینده سازمان بورس در مجامع عمومی شرکت‌ها عموماً نمادین و تشریفاتی است و این نماینده‌ها به درستی نقش خود را در مجامع عمومی ایفا نمی‌کنند.

این موضوع موجب شده، هیأت مدیره شرکت‌های بورس سایه یک نهاد ناظر قدرتمند و پرسشگر را بالای سر خود احساس نکنند و همین موضوع میزان امتناع از پاسخگویی آنها را افزایش داده است.

سهامداران خرد، تأکید دارند؛ یکی از مظاهر اصلی ضعف در نظارت بر عملکرد مدیران شرکت‌ها در پاداش سالانه مدیران نمود عینی پیدا می‌کند به‌طوری که هیأت مدیره شرکت‌ها حتی با وجود تولید زیان در شرکت‌ها از پاداش سالانه محروم نمی‌شوند. چنان‌که یک سهامدار معترض در مورد بررسی عملکرد مدیران شرکت‌های بورس به همشهری می‌گوید: فرقی ندارد که عملکرد شرکت مثبت یا منفی باشد، مدیران آنها در پایان سال مالی پاداش هنگفت‌شان را دریافت می‌کنند، حتی اگر عملکرد آنها به افزایش زیان شرکت و سهامداران منجر شده باشد.

رسیدگی‌نشدن به شکایت سهامداران

قوه قضاییه ظرف یک سال گذشته سامانه‌ای با نام سامانه سوت زن را تأسیس کرده تا از این طریق جلوی تخلف‌های مالی و اقتصادی گرفته شود. این سامانه با هدف ارائه خدمات غیرحضورى به افرادی که قصد ارسال گزارش فساد را دارند، تأسیس شده و امکان ارسال گزارش فساد به‌صورت ناشناس را فراهم کرده است.

این سامانه در شرایطی فعالیتش را آغاز کرده که هنوز از کم و کیف اطلاعات ارائه شده در آن اطلاعی در دست نیست؛ مضاف بر اینکه به زعم بسیاری از سهامداران تأسیس این سامانه بسیار دیر بوده زیرا در طول سال‌های گذشته، گزارش‌های بسیاری از سهامداران برای مبارزه با تخلف‌های انجام شده در شرکت‌ها به در بسته خورده است؛ وظیفه‌ای که قانوناً برعهده سازمان بورس بوده است.

یک سهامدار حقیقی می‌گوید: سازمان بورس طبق قانون موظف است به تخلف شرکت‌ها رسیدگی کند اما عملاً گزارش‌های سهامداران حقیقی در زمینه تخلفات شرکت‌ها را به‌طور مؤثر پیگیری نمی‌کند.

او به گزارش‌های خود سازمان بورس در مورد یک شرکت اشاره می‌کند و می‌گوید: با وجود ارائه مستندات کافی در مورد تخلف‌های انجام شده در این شرکت رسیدگی مؤثری انجام نشد. می‌توان در میان سهامداران خرد به ده‌ها مورد از این موارد دست پیدا کرد.

او اضافه کرد: به‌عنوان مثال یک شرکت فعال در صنعت برق برای سال‌ها، گزارش‌های مالی خود را پنهان می‌کرد و حتی در مورد جابه‌جایی محل کارخانه نیز اطلاعاتی که باید براساس مقررات افشای اطلاعات منتشر کند ارائه نمی‌کرد با وجود اینکه گزارش‌های مربوط به این تخلف به سازمان بورس ارائه شد اما اقدام عملی انجام نشد.

او تأکید کرد: اگرچه به این تخلف رسیدگی نشد اما بعدها با ارائه گزارش‌های جدیدتر مشخص شد اعتراض سهامداران درمورد عملکرد مدیران این شرکت و انتقال محل فعالیت کارخانه که در مجامع سال‌های قبل به تنش منجر شده بود، درست بوده است.

اعتراض سهامداران حقیقی در حالی مطرح می‌شود که سازمان بورس به‌عنوان نهاد ناظر بازار سرمایه برای رسیدگی به این شکایت‌ها وظیفه قانونی دارد و حتی واحدی در این سازمان با عنوان اداره رسیدگی به شکایت‌ها فعال است. این اداره تاکنون پرونده صدها تخلف را بررسی کرده اما مشخص نیست چرا رسیدگی به دادخواهی سهامداران خرد به کندی انجام می‌شود. یک مقام آگاه در این باره به همشهری می‌گوید: حجم پرونده‌های تخلف زیاد است و سازمان بورس منابع و انرژی کافی برای بررسی تخصصی و رسیدگی به همه این شکایت‌ها را در اختیار ندارد.

شکل نگرفتن فرهنگ سهامداری

بسیاری از فعالان و کارشناسان بازار سرمایه می‌گویند: سازمان بورس برای همه‌چیز دستورالعمل دارد اما برای برگزاری مجامع عمومی شرکت‌های بورس استاندارد کاملی ندارد که نشان دهد منافع سهامداران و مدیران شرکت‌ها در چه نقطه‌ای باید به تعادل برسد تا از تقابل بین این دو گروه جلوگیری شود. هم‌اکنون مجامع عمومی شرکت‌های بورس تحت یک‌سری مقررات کلی برگزار می‌شود اما جزئیات استانداردهای مربوط به برگزاری سهامداران کامل نیست.

این موضوع موجب شده فرهنگ سهامداری نیز در مجامع عمومی بین سهامداران و مدیران شرکت‌ها به شکل درستی صورت نگیرد. به‌عنوان مثال فقدان یک استاندارد فراگیر با جزئیات کامل موجب شده از یک طرف سهامداران نمی‌دانند که چگونه باید مدیران شرکت‌ها را بدون بروز تنش و درگیری به پاسخگویی ملزم کنند و از طرف دیگر مدیران شرکت هم که خود اغلب با پشتوانه‌های سیاسی به قدرت رسیده‌اند چندان خود را به پاسخگویی ملزم نمی‌دانند و به‌صورت نامشهود و پنهان شرکت را در زمره املاک و میراث خود تصور می‌کنند.

منبع: همشهری